

Kysely varhaiskasvatuksen ammattilaisille 2013

"Pusuhippaa, lääkrileikkejä ja haikaravauvoja - tavallista arkea tai tarua päivähoiton arjesta" – kartoittava tutkimus alle kouluikäisten lasten seksuaaliterveydestä toteutettiin verkossa keväällä 2013. Siihen vastasi 507 varhaiskasvatuksen työntekijää. Kyselyssä oli 7 strukturoitua kysymystä ja 11 avointa kysymystä.

Tämän kyselyn vastaukset viittaavat siihen, että ammattilaisten käsitykset ja suhtautumistavat 0–6-vuotiaiden lasten seksuaalisuuteen ovat käytännössä monenkirjavia.

Miten ilmenee? Varhaiskasvattajat kertoivat, että pienten lasten seksuaalisuus ilmenee päivittäin monin tavoin, mutta sen tulkitsemiseen, tukemiseen ja suojaamiseen ei yleensä ole olemassa yhdessä sovittuja malleja.

Onko lapsen seksuaalisuudella merkitystä? Väitteeseen *"Alle kouluikäisen lapsen seksuaalisuus vaikuttaa hänen myöhempään seksuaaliterveyteensä"* 80 % varhaiskasvatuksen ammattilaisista vastasi täysin tai jokseenkin samaa mieltä.

Koulutus. Kysyttiin myös, mistä seksuaalikasvatuksen alueista ei oltu saatu koulutuksessa riittävästi tietoa. Etenkin raskaus, hedelmöitys ja synnytys (44 %) sekä turvataidot (41 %) nousivat esiin, lisäksi läheisyys ja koskettaminen (21 %) ja lapsen keho (19 %). Eniten oli saatu koulutusta tunteista puhumisessa (88% oli saanut koulutusta).

Materiaalin tarve. Ammattilaiskyselyn mukaan yli 50% vastaajista kaipasi lisää materiaalia lasten seksuaalikasvatuksen tueksi kaikilla tarjotuilla osa-alueella. Tärkeimmiksi tarpeiksi nimettiin ihmissuhteet ja erilaiset perheet (77 % kaipasi materiaalia), tunteet (74 %) ja seksuaalisuus myönteisenä asiana elämässä (72 %).

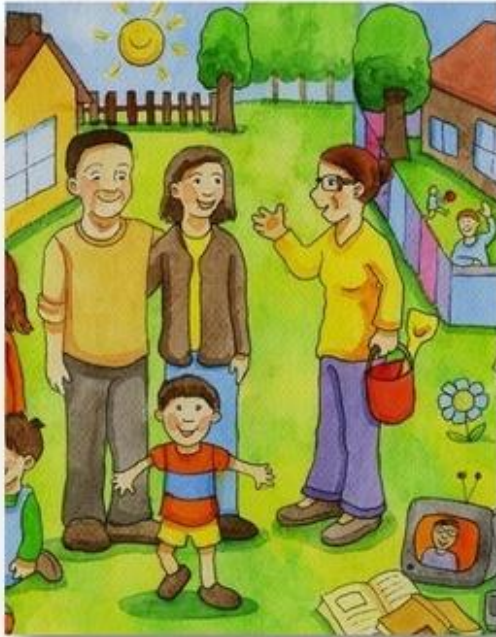
Mikä huolestuttaa? Kyselyssä nousi esiin varhaiskasvattajien huoli median ja ympäristön voimakkaasta vaikutuksesta pientenkin lasten elämään. Elämme murroskautta, jossa yhä suurempi osa alle kouluikäisistä lapsista altistuu liialliselle tai ikätasoon sopimattomalle tiedolle.

Väitteeseen: *"Lapset saavat ympäristöstään liikaa tietoa, johon he eivät ole kypsiä"* 88 % ammattilaisista vastasi täysin tai jokseenkin samaa mieltä.

Väitteeseen *"Näen lasten tekevän sellaisia seksuaalisia tekoja, jotka voivat liittyä asioihin, joita lapsen ei olisi pitänyt nähdä tai kokea"* 47 % ammattilaisista vastasi kyllä. On siis hyvin tärkeää määritellä pienten lasten seksuaalisuus, joka tarvitsee suojaa ja tukea.

Kysely vanhemmille 2014

"Pusuhippaa, lääkrileikkejä ja haikaravauvoja - tavallista arkea tai tarua lasten perheen arjesta", pilottitutkimus alle kouluikäisten lasten seksuaalisuudesta ja seksuaalikasvatuksesta kodeissa toteutettiin verkossa keväällä 2014. Siihen vastasi 614 vanhempaa tai huoltajaa.

Seksuaalikasvatusta tapahtuu arjessa kotona ja päivähoitossa aika paljon ja varsin hyvin.

**SEKSUAALIKASVATUS -TERMI
LAPSEN SEKSUAALISUUS
SEKSUAALISUUDEN MÄÄRITELMÄ**

Ei yleis-
keskustelua

Ei puhetta neuvolan,
päivähoidon ja
vanhempien välillä.

Ei ohjeita vasu:ssa,
esiopetuksen sisällöissä,
muissa virallisissa asiakirjoissa.

Asioista vaietaan ja
kukin tekee oman
päänsä mukaan.

Miksi lasten seksuaalikasvatuksesta ei juurikaan puhuta? Sanoihin seksuaalisuus ja seksuaalikasvatus liittyy paljon hämmennystä.

Sekä ammattilaisten että vanhempien tutkimuksesta tuli ilmi hämmennys ja kielteiset tai aikuissävytetyt painotukset liittyen sanoihin ja termeihin.

"Seksuaalikasvatus kuulostaa isolta ja vakavalta termiltä puhuttaessa pienistä lapsista. Jos sitä rupeaa tarkemmin miettimään, seksuaalivalistushan on sen ikäiselle ennen kaikkea esiin nouseviin kysymyksiin vastaamista ja avoimuutta." (vanhemman vastaus)

"Vanhempien pitäisi ensin itse oivaltaa ja hyväksyä lapsen seksuaalisuuden olevan normaali kasvuun ja kehitykseen kuuluva asia sekä olla sinut oman seksuaalisuutensa kanssa. Seksuaalikasvatus- sanana kuullostaa kovin viralliselta, mutta toisaalta se viestii asian tärkeydestä." (vanhemman vastaus)

Useat vanhemmat korostivat, että lapsen toiminnassa ei ole sellaista seksuaalista sävyä, joka on aikuisen seksuaalisuudessa, joten ei myöskään tarvita "sellaista seksuaalikasvatusta".

Lapsuuden seksuaalisuuden eroa aikuisuudesta ja nuoruudesta haluttiin painottaa. Ne ovat aivan eri asiat, lapsilla on omat kehitysvaiheensa, omat seksuaalisuuden portaansa. Se tarkoittaa erilaisia ajatuksia ja tarpeita.

"En näe sanoja pieni lapsi ja seksuaalisuus samassa kontekstissa ollenkaan. On luonnollisia ihmisen omaan krooppaan liittyviä asioita ja muutenkin kaikki asiat ovat luonnollisia, niistä keskustellaan aina, kun eri asioita tulee esiin." (vanhemman vastaus)

Lapsuuden seksuaalinen kehitys tarkoittaa omaan kehoon tutustumista, tunnetaitoja, itsetuntoa, tietoja sosiaalisista säännöistä, hyviä tapoja ja ystävyyden taitoja. Nämä kaikki tulee huomioida WHO:n

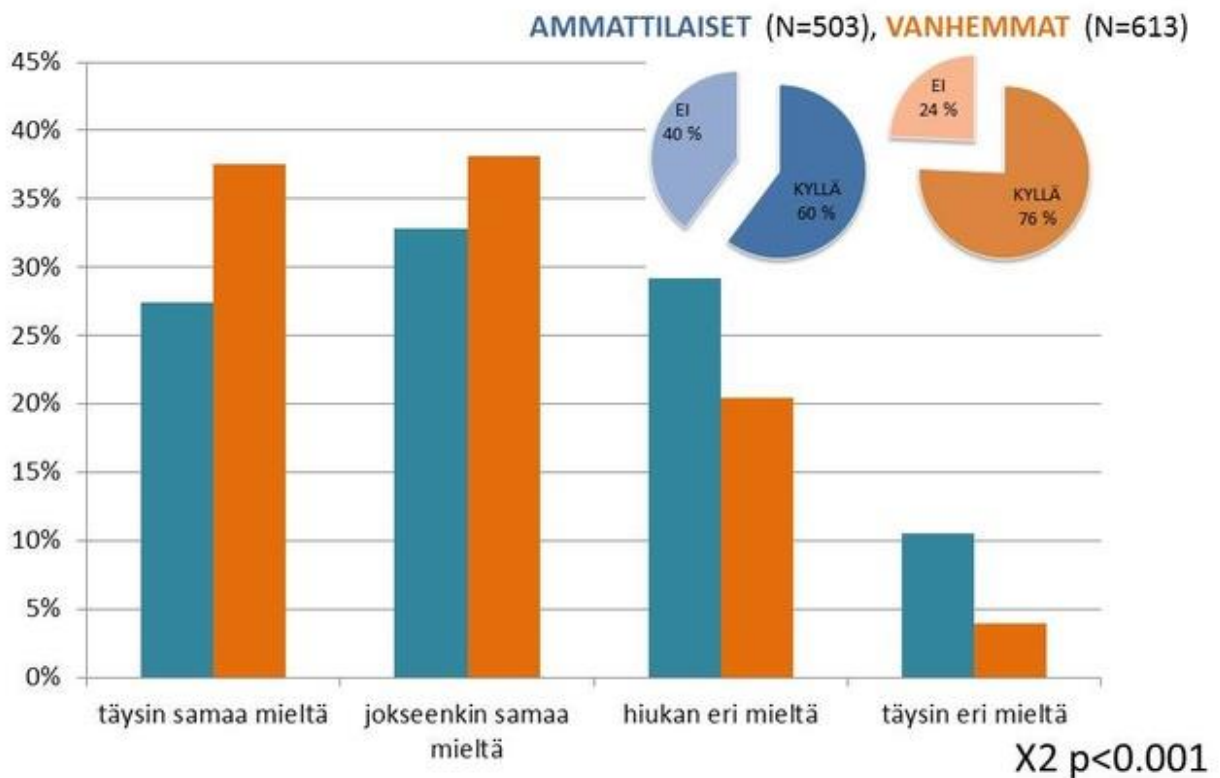
määritelmän mukaisesti seksuaalikasvatuksessa. Oikeat sanat ja kyky puhua näistä asioista tavallisesti on lapsen etu ja suojaa lasta. Seksuaalikasvatus tukee monialaisesti lapsen kehityksen osa-alueita.

Aikuisten kannattaa käydä läpi omat asenteensa koko seksuaalikasvatus-sanaan ja lasten seksuaalisuuteen. Seksuaalisuus sivuaa kaikkea muuta kehitystä ja on aina läsnä, laajasti ajatellen. Varhain omaksutut asenteet ja suhtautumistavat juurtuvat hyvin syväälle. Lapsuuden seksuaalisuuden kokemukset säilyvät ihmisessä ja antavat sävynsä myöhempien portaiden tunteille ja esimerkiksi siihen, uskooko olevansa ihana ja saako olla leikkisiä.

”Nelivuotiaani halailee ja pussaileekin melko mieluusti, mutta tätä hellyyttä en suoranaisesti seksuaalisesti miellä, enemmän se on mielestäni ystävällistä läheisyyttä.” (vanhemman vastaus)

”Moni asia on niin tavanomainen ja normaali, ettei niitä miellä seksuaalikasvatukseksi.” (vanhemman vastaus)

Jos lasten seksuaalikasvatus aloitetaan vasta koulussa, se tulee liian myöhään

Pitäisikö lasten seksuaalikasvatus aloittaa vasta koulussa?

Vanhemmat suhtautuivat seksuaalikasvatukseen kautta linjan rohkeammin ja avoimemmin, mikä on luonnollista siksi, että sen katsotaan olevan enemmän kodin kuin päivähoiton ammattilaisten vastuulla.

Vanhemmista kolme neljäsosaa (76 %) oli sitä mieltä, että jos lasten seksuaalikasvatus aloitetaan vasta kouluiässä, se tulee liian myöhään. Samaa mieltä oli hiukan vähemmän ammattilaisia eli 60 %. Osa ammattilaisista kokee, ettei seksuaalikasvatus kuulu lainkaan päivähoitoon. Kuitenkin hekin toteuttavat sitä puhumalla esimerkiksi kehosta, tunteista ja sopivuussäännöistä. He eivät kutsu

sitä seksuaalikasvatukseksi, koska niin ei ole ollut tapana tehdä. Kyse on siis siitä, määritelläänkö seksuaalikasvatus "vanhanaikaisin" määrittein vaiko WHO:n mukaan.

"Olen pienten puolella, jossa ei lasten seksuaalisuus vielä niin näy. Potalla kyllä vertaillaan välillä mitä toisella on ja minulla ei." (ammattilaisen vastaus)

"Leikeissä seksuaalisuus ei varsinaisesti tule esiin, enemmänkin tätä ihan selkää fyysistä itseensä tutustumista." (ammattilaisen vastaus)

"Työskentelen alle 3-vuotiaiden ryhmässä, missä lapset yleensä alkavat kertoa, että heillä on pimppa tai pippeli. Harvoin kysytään mitään seksuaalisuuteen tai seksiin liittyvää." (ammattilaisen vastaus)